

2. SIVISTYS- JA HYVINVOINTILAUTAKUNTA

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen tiimityö.

Toimialan suunnitelman yleisperusteet ja kehitysnäkymät 2021 - 2023

Esiopetuksen lapsimäärät vaihtelevat 13 ja 21 lapsen välillä vuosittain. Perusopetuksen 1.– 9. luokkien oppilasmäärä 20.9.2020 on 147 oppilasta ja oppilasmäärä laskee ennusteen mukaan n. 8 prosenttia suunnitelmakauden aikana.

Tällä hetkellä varhaiskasvatuksen piirissä on 58 lasta ja esiopetuksessa 16 oppilasta.

Varhaiskasvatustilain mukaiset lasten ja aikuisten väliset suhdeluvut pysyvät ennallaan. 1.8.2020 voimaan tulleen varhaiskasvatustilain muutoksen jälkeen kaikilla lapsilla on mahdollisuus osallistua varhaiskasvatukseen. Subjektiiivisen varhaiskasvatuksen toiminta-ajat ja käytännöt suunnitellaan lapsen varhaiskasvatustilain mukaisesti lapsen huoltajan kanssa. Varhaiskasvatusta järjestetään kokopäiväisesti, jos lapsen vanhemmat tai muut huoltajat työskentelevät kokoaikaisesti, opiskelevat päätoimisesti, toimivat yrittäjinä tai jos se on tarpeen lapsen kehityksen, tuen tarpeen tai perheen olosuhteiden takia.

Valtakunnallisten varhaiskasvatuksen perusteiden pohjalta v. 2017 laadittu paikallinen varhaiskasvatustilain suunnitelma on päivitetty ja otettu käyttöön 1.8.2019. Esiopetuksessa noudatetaan 1.8.2016 käyttöön otettua suunnitelmaa. Esiopetuksen opetustilain suunnitelman ja varhaiskasvatustilain suunnitelman toteuttaminen vaatii pedagogista tiimityöskentelyä, oppimisympäristöjen kehittämistä ja digitaalisten laitteiden hankintaa, ylläpitoa sekä henkilökunnan koulutusta.

Perusopetuksen opetustilain suunnitelma 2016 on ollut käytössä 1.8.2019 alkaen kaikilla luokka-asteilla. A1-kielen opetusta on varhennettu valtakunnalliseen opetustilain suunnitelmaan perustuen 1. luokalle 1.1.2020 alkaen ja 2. luokalle 1.8.2020 alkaen. Oppimisen arviointia on uudistettu 1.8.2020 alkaen. Tämä tuo muutoksia oppilaan oppimisen ja osaamisen arvioinnin linjauksiin sekä päättöarvioinnin kriteerien toimeenpanoon. Arvioinnin kriteerejä uudistetaan vaiheittain kaikkien luokka-asteiden osalta.

Opetustilain suunnitelmassa korostuvat oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Opetustilain suunnitelman toteuttaminen vaatii laitteistojen ja uusien oppimateriaalien hankintaa sekä henkilökunnan koulutusta ja työnohjausta. Oppiaineiden valinnaisuuden lisääntyne määrä vaatii myös lisää opetuksen tuntiresurssia, jotta pienille 10-22 oppilaan ikäluokille voidaan taata monipuolinen valinnaisainetarjonta.

Korona-ajan vaikutus perusopetukseen on merkittävä. Oppimisympäristö ja uhka oppivelvollisuuden suorittamisen pitkittymisestä tai keskeytymisestä on todellista. Etäopiskelun tuomat haasteet, tilojen väljyyksivaatimukset ja henkilöstöresurssin kohdentaminen niin lähi- kuin etäopetuksen tarpeisiin vaikuttaa välittömästi myös talouteen. Erityisopetuksen, ohjauksen ja oppilashuollon lisääntynyt tarve vaatii myös taloudellista panostusta. Oppilaiden kokonaisvaltainen hyvinvointi sekä henkilöstön jaksaminen ja työhyvinvointi on otettava vakavasti.

2.1 Sivistystoimen hallinto

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Toimivien ja ajanmukaisten varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelujen tuottaminen lähipalveluna kustannustehokkaasti.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
Vaikuttavuustavoitteet Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Vaikuttavuustavoitteet Toimintasuunnitelmien mukaisten palvelujen tuottaminen	Arviointikyselyjen toteuttaminen eri toimialoilla	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen
Tuottavuustavoitteet Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Tuottavuustavoitteet Taloussuunnitelmien mukaiset palvelut	Osavuosikatsaukset / vertailu talousarvioon	Taloussuunnitelman toteuttaminen

2.2 Varhaiskasvatuspalvelut

Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta toteutetaan valtakunnallisten säädösten, varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti. Hartolan varhaiskasvatussuunnitelma v. 2017 on päivitetty 1.9.2018 voimaan tulleen Varhaiskasvatuslain 540/2018 ja Valtioneuvoston asetuksen 753/2018 mukaisesti. Päivitettyä varhaiskasvatussuunnitelmaa on käytetty 1.8.2019 lähtien.

Varhaiskasvatuslaki on tuonut muutoksia päiväkodin henkilöstön kelpoisuuksiin, tehtävänimikkeisiin ja rakenteeseen. Vuoden 2030 alusta päiväkodissa kasvatus-, opetus- ja hoitotehtävissä toimivasta henkilöstöstä vähintään kahdella kolmasosalla tulee olla varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuus, josta vähintään puolella varhaiskasvatuksen opettajan kelpoisuus. Muilla tulee olla vähintään varhaiskasvatuksen lastenhoitajan kelpoisuus. Päiväkodin johtajalta edellytetään varhaiskasvatuksen opettajan tai varhaiskasvatuksen sosionomin kelpoisuutta ja kasvatustieteen maisterin tutkintoa. Muutokset on otettava huomioon henkilöstön rekrytoinnissa.

Uudessa laissa korostuvat mm. lapsen edun ensisijaisuus ja yhdenvertaisuuden edistäminen. Varhaiskasvatus edistää tasa-arvoa ja oppimista. Tutkimusten mukaan tehokas keino ehkäistä nuoruusiän ongelmia (päihteiden käyttö, väkivaltainen käytös, syrjäytyminen) on lapsen varhainen tukeminen harjoittelemalla erityisesti tunnetaitoja ja vastuullista sosiaalista käytöstä.

Kansallinen koulutuksen arviointikeskus (Karvi) on v. 2018 julkaissut Varhaiskasvatuksen laadun arvioinnin perusteet ja suositukset. Varhaiskasvatuksen laadulla on yhteys sen vaikuttavuuteen. Hartolassa laadun arviointia kehitetään ja toimintaa suunnitellaan arvioinnin tulosten perusteella. Laadun ytimessä on lapsen ja työntekijän välinen vuorovaikutus. Varhaiskasvatuksessa on alkanut seudullinen Opetushallituksen rahoittama Näkyväksi-hanke, jonka tavoitteena on vahvistaa lasten hyvinvointia varhaiskasvatuksen toimintaympäristössä kehittämällä henkilöstön työ- ja toimintatapoja. Vaikka varsinaisena kehittämissyksikkönä toimii Onnimanni, koko varhaiskasvatuksen henkilöstön työ- ja toimintatavat ovat kehitystyön kohteena.

Lapsen tuen ja turvallisen varhaiskasvatuksen järjestämiseksi välttämättömät tiedot voivat liikkua niitä tarvitsevien viranomaisten ja päiväkodin tai perhepäiväkodin välillä.

Varhaiskasvatuksen tietovaranto (Varda) on kansallinen tietovaranto, johon tallennetaan varhaiskasvatuksen järjestäjiä, lasta, perhettä ja henkilöstöä koskevia tietoja. Tietojen keruu kunnista on alkanut 1.1.2019. Viimeisenä tallennetaan henkilöstön tiedot 1.9.2020 lähtien. Varhaiskasvatuksen tietovarannosta säädetään varhaiskasvatuslaissa (540/2018). Tietovarantoon tallennettuja tietoja käytetään lakisääteisten viranomaistehtävien hoitamisessa, hallinnon toiminnan tehostamisessa, varhaiskasvatuksen kehittämisessä ja päätöksenteossa sekä varhaiskasvatuksen arvioinnissa, tilastoinnissa, seurannassa ja tutkimuksessa. Varhaiskasvatuksen tietovarannosta vastaa Opetushallitus.

Tulorekisteri on kansallinen sähköinen tietokanta, joka otetaan käyttöön 1.1.2020. Se sisältää ajantasaisen palkka-, eläke- ja etuustiedot yksilötasolla. Viranomaisen voi saada tulorekisteristä vain sen tiedon, minkä hän tarvitsee lain mukaisen tehtävänsä hoitamiseen. Varhaiskasvatuksessa tulorekisteristä voi saada huoltajien tulotietoja varhaiskasvatusmaksun määräämistä varten.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
<p>Vaikuttavuustavoitteet</p> <p>Varhaiskasvatuslain mukaisten palvelujen tarjoaminen.</p> <p>Lasten tasapainoisen kasvun, kehityksen ja oppimisen turvaaminen sekä lapsiperheiden hyvinvoinnin tukeminen.</p>	<p>Monipuolisten palvelujen tuottaminen kysyntää vastaavasti.</p> <p>Lapsen edun mukaiset, laadukkaat varhaiskasvatuspalvelut.</p> <p>Varhaiskasvatuksen kehittäminen.</p>	<p>Asiakaskyselyt</p> <p>Esiopetuksen maakunnallinen arviointi 2020.</p> <p>Varhaiskasvatuksen maakunnallinen arviointi 2021</p>	<p>Kyselyiden tuloksia hyödynnetään palvelujen suunnittelussa ja lasten sekä huoltajien osallistumista lisätään ottamalla heidät mukaan toiminnan suunnitteluun.</p> <p>Kyselyn tulokset otetaan huomioon palvelujen kehittämisessä ja toiminnan suunnittelussa.</p> <p>1.9.2018 käyttöön otettu varhaiskasvatuslaki ja asetus sekä varhaiskasvatussuunnitelma ja esiopetussuunnitelma ovat työntekijöiden työn perusta. Yhteistyö huoltajien kanssa, vasu-keskustelut. OHR/Laku- palaverit 1Xkk, tarvittaessa useammin. OHR/Laku-ryhmä arvioi tavoitteiden toteutumista.</p>

Motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö.	Henkilöstön täydennyskoulutus ja työyhteisön kehittäminen. Riittävä henkilöstö ja tarvittaessa ulkopuolisten sijaisten käyttö.	Henkilöstökyselyt ja kehityskeskustelut.	Lähikuntien kanssa yhteinen koulutuspäivä 1Xv. Hyödynnetään PHKS:n, Päijät-Hämeen seudullisten varhaiskasvatuspalveluiden ja Aluehallintoviraston koulutustarjontaa. Hankkeisiin liittyvät koulutukset (Näkyväksi-hanke). Varhaiskasvatuksen toiminnanohjaukseen liittyvän ohjelman käyttöön liittyvät koulutukset. Koulutussuunnitelman toteuttaminen. Tyhy-toiminta. Tiimityön kehittäminen.
Tuottavuustavoitteet Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta.	Joustavat, tarkoituksenmukaiset sekä kehittyvät palvelut ja organisaatio. Sähköisten ohjelmistojen käytön kehittäminen.	Lasten lukumäärä eri toimintamuodoissa	Suhdelukujen mukainen lapsimäärä. Henkilökunnan tarkoituksenmukainen käyttö, sijaistaminen. Tiimivastaavat eri varhaiskasvatusyksiköissä sekä tiimityö. Koulutus

Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatusta on järjestettävä lapselle asumisen ja oleskelun perusteella. Varhaiskasvatustilain mukaan kunnan velvollisuus on järjestää varhaiskasvatuspalvelua siinä laajuudessa ja sellaisin toimintamuodoin kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Varhaiskasvatuspalvelujen tulee olla lähellä käyttäjiä.

Kokopäiväistä varhaiskasvatusta on järjestettävä lapsille, joiden vanhemmat ovat työssä kokoaikaisesti, opiskelevat, toimivat yrittäjinä tai ovat omassa työssä päätoimisesti. Varhaiskasvatus voi olla kokopäiväistä myös mm. kuntoutuksellisista syistä. 1.8.2020 alkaen lapsella on subjektiivinen oikeus saada varhaiskasvatusta 20h/viikko, vaikka vanhemmat olisivat kotona.

Hartolan kunnan strategian mukaan paikkakuntaa kehitetään tukemalla yritystoimintaa, joka edistää työllisyyttä. Hartolaa mainostetaan hyvänä paikkana asua. Uusille asukkaille tarjotaan rakentamisaikkoja ja tontteja, sekä maksetaan vuokra- ja asunnonostotukea ja vauvarahaa. Kuntaan muuttavat perheet tuovat tullessaan varhaiskasvatuspalveluja tarvitsevia lapsia.

Elinvoimaisuus syntyy oikeanaikaisista panostuksista julkisiin palveluihin. Kahden viikon haku-aikaa sovelletaan myös muuttotilanteissa, jos muutto toiseen kuntaan tapahtuu työn tai opintojen takia, eikä varhaiskasvatuksen alkamisajankohta ole ollut ennakoitavissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on oltava riittävästi ja lisääntyvään varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyettävä reagoimaan nopeasti. Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta

määrittelee henkilöstön mitoituksen. Mitoituksessa on otettava huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden. Tarvittaessa palkataan lisää henkilöstöä.

Hartolan kunta on saanut valtion erityisavustusta 21 861,00 euroa varhaiskasvatuksen tasa-arvoa edistäviin toimenpiteisiin ja laadun kehittämiseen vuosille 2020-2021. Avustus on tarkoitettu pysyvien toimintamallien, rakenteiden ja käytänteiden kehittämiseen tukemalla varhaiskasvatuksen järjestäjän mahdollisuuksia palkata lisää varhaiskasvatuksen henkilöstöä. Avustuksella on palkattu lastenhoitaja. Tarkoituksena on kehittää pienryhmätoimintaa luomalla pysyvä toimintamalli lasten kasvun ja kehityksen haasteiden tukemiseksi. Pienryhmätoimintamallin kehittämistä ohjaa varhaiskasvatuksen erityisopettaja. Pienryhmätoiminnalla pyritään ehkäisemään ongelmien syntymistä. Pitkällä aikavälillä toimet voivat ehkäistä syrjäytymistä.

Hartolan kunnan strategian yhtenä päätavoitteena on hyvinvoiva kuntalainen ja yhdeksi tavoitteen toteuttamisen keinoksi mainitaan mm. lapsiin panostaminen. Hartolassa tarjotaan monipuolisia varhaiskasvatuspalveluja lapsiperheille vastaten lasten varhaiskasvatuksen, esiopetuksen sekä varhaisen tuen tarpeisiin. Varhaiskasvatusta järjestetään päiväkotia Vantussa, ryhmäperhepäiväkotia Onnimannissa, sekä perhepäivähoidossa (1 hoitaja). Vuorohoito järjestetään Onnimannissa. Varhaiskasvatuksen eri toimintamuodot pyritään säilyttämään, että voidaan vastata perheiden erilaisiin varhaiskasvatuksen tarpeisiin.

Esiopetus

Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaalle tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetuksen tavoitteena on edistää yhteistyössä vanhempien ja huoltajien kanssa lapsen kehitys- ja oppimisvalmiuksia, sekä vahvistaa lapsen sosiaalisia taitoja ja tervettä itsetuntoa leikin ja myönteisten oppimiskokemusten avulla. Esiopetusta järjestetään päiväkotia Vantussa. Esiopetuksessa annetaan myös erityisen ja tehostetun tuen palveluita. Lukuvuonna 2020 – 2021 tehostetun tuen oppilaita on 18.8 %.

Varhaiserityiskasvatus

Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuslain mukaan varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluita tulee olla saatavilla silloin, kun lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa tarvitaan lapsen tuen ja tukitoimenpiteiden arviointia. Erityistä kasvatusta ja tukea tarvitsevat lapset pyritään sijoittamaan päiväkotia Vanttuun, jossa henkilökunta on saanut koulutusta erityiskasvatukseen liittyen ja tottunut työskentelemään tehostettua tai erityistä tukea tarvitsevien lasten kanssa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen asiantuntijaryhmä Laku / esiopetuksessa OHR. Varhaiskasvatuksen erityisopettajan palvelut järjestetään ostopalveluna Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta 2pv/kk.

Hartolan kunta on saanut Opetus- ja kulttuuriministeriöltä 20 000,00 euron erityisavustuksen varhaiskasvatuksen koronaviruksen (COVID-19) aiheuttamien poikkeusolojen vaikutusten tasoittamiseksi toimintakaudelle 2020-2021. Valtionavustus on tarkoitettu lapsen oppimisen, kehityksen ja hyvinvoinnin tukeen liittyvien ongelmien ehkäisemiseen ja oppimisen edellytysten parantamiseen varhaiskasvatuksessa. Erityisavustuksella ostetaan Keski-Suomen sosiaalialan osaamiskeskukselta varhaiskasvatuksen erityisopettajan palveluja nykyisen ostopalvelun (2pv/kk) lisäksi.

Varhaiskasvatuksen toimitilat

Päiväkoti Vanttu on ollut toiminnassa v. 1986 lähtien. Tiloissa on tehty vain pakollisia korjauksia. Monet kalusteet ovat kuluneita, rikkinäisiä ja epähygieenisiä. Varhaiskasvatuslain (540/2018, § 10) mukaan varhaiskasvatusympäristön on oltava terveellinen ja turvallinen. Tähän talousarvioon on varattu 3000,00 euroa salin kalusteiden uusimiseen ja tarkoituksena on toteuttaa kalusteiden valinta osallistavan budjetoinnin periaatteilla.

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää.

Lasten kotihoidontuen saajien määrä vuosina 2013–2019.

Lasten kotihoidon tuet		
Vuosiluku	Keskimäärin lapsia	Kodinhoitotuen määrä
2013	36	101 560 €
2014	36	112 262 €
2015	37	118 750 €
2016	46	144 060 €
2017	30	104 160 €
2018	33	sis. kuntalisä 119340 €
2018 Kuntalisä	9	18840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104042 €
2019 Kuntalisä	5	12210 €
2020		sis. kuntalisä 119840 €
2021		87000 €

2.3 Perusopetus

Perusopetuksen arvopohjana ovat ihmisoikeudet, tasa-arvo, demokratia, luonnon monimuotoisuuden ja ympäristön elinkelpoisuuden säilyttäminen sekä monikulttuurisuuden hyväksyminen. Opetuksen perustana on suomalainen kulttuuri, joka on kehittynyt vuorovaikutuksessa alkuperäisen, pohjoismaisen ja eurooppalaisen kulttuurin kanssa.

Opetuksessa huomioidaan Hartolan erityispiirteet sekä kansalliskielet, molemmat kansankirkot ja kansalliset vähemmistöt. Perusopetuksen avulla lisätään alueellista ja yksilöiden välistä tasa-arvoa. Opetuksessa otetaan huomioon erilaiset oppijat ja edistetään sukupuolten välistä tasa-arvoa antamalla oppilaille valmiudet toimia yhtäläisin oikeuksin ja velvollisuuksin yhteiskunnassa sekä työ- ja perhe-elämässä.

Hartolan Yhtenäiskoulussa erityistä tukea tarvitsevat oppilaat opiskelevat pääsääntöisesti inklusion periaatteella oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisten erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Lisäksi osa-aikaista erityisopetusta annetaan myös klinikkamuotoisesti pienryhmässä.

Lukuvuonna 2020 - 2021 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 7,5 % ja tehostettua tukea saavia oppilaita 18,4 %.

Korona-aika on heikentänyt oppilaiden oppimistavoitteiden saavuttamista, tuottanut oppimisvajetta ja lisännyt oppilashuollollisia toimenpiteitä. Erityisopetuksen, tukiopetuksen ja ohjauksen tarve on lisääntynyt. Valtion korona-avustuksella on saatu palkattua lukuvuodeksi 2020-2021 päätoiminen erityisopetuksen tuntiopettaja ja ohjaajien työtunteja on kohdennettu yhä enemmän tukea tarvitsevien oppilaiden ohjaamiseen. Tätä henkilöstöresurssin kohdentamista on kuitenkin vaikeuttanut aamu- ja iltapäivätoiminnan järjestäminen ja sen vaatimat henkilöstöresurssit. Opetusministeriön tasa-arvohankkeen avustuksella yläluokkien oppilasryhmäkoot ovat pysyneet maltillisina, sillä avustusrahalta on voitu jakaa 7. luokka kahteen rinnakkaisluokkaan.

Koronan tuoma epävarmuus lähiopetuksen jatkumisesta ja mahdollisiin poikkeuksellisiin opetusjärjestelyihin siirtymisestä vaikuttaa koko koulun väen kokonaisvaltaiseen hyvinvointiin, mutta suoraan myös talouteen. Pitkät poissaolot altistumisepäilyissä tai testituloksia odotellessa lisää oppilaiden oppimisvajetta ja vaikuttaa fyysiseen ja psyykkiseen jaksamiseen. Opetuksessa tämä näkyy sairaslomina, karanteeneina ja sijaisjärjestelyjen lisääntymisenä.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun, hyvinvoinnin ja kehityksen sekä perheiden kasvatustehtävän tukeminen. Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittarit	Toimenpiteet
<p>Lasten ja nuorten tasapainoisen oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen</p> <p>Oppilaiden jatko-opintojen ja ammatinvalinnan kannalta tarpeellisten tietojen ja taitojen saavuttaminen</p> <p>Motivoitunut, hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö</p>	<p>Oppimisen rohkaiseva tukeminen</p> <p>Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy</p> <p>Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen</p> <p>Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen</p> <p>Monipuolinen ja laadukas opetus</p> <p>TVT-taitojen parantaminen</p> <p>Jatko-opintovalmiuksien turvaaminen</p> <p>Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen</p>	<p>KiVa-koulu kysely</p> <p>Laajan terveystarkastuksen avainindikaattorit</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Opetustunnit/oppilas</p> <p>Koulupudokkaiden määrä</p> <p>Perusopetuksen seudullinen arviointi</p> <p>Henkilöstökyselyt/työhyvinvointikyselyt</p> <p>seudullinen arviointi</p> <p>Caf-arviointi</p>	<p>KiVa Koulu -ohjelma</p> <p>Kouluterveyskysely</p> <p>Liikkuva Koulu</p> <p>Vanhempien tapaamiset</p> <p>Yksilökohtainen oppilashuolto</p> <p>Aamu- ja iltapäivätoiminta</p> <p>Oppilaskuntatoiminta</p> <p>Kerhotoiminta</p> <p>Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen</p> <p>Monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta</p> <p>Etsivä nuorisotyöntekijä koululla viikoittain</p> <p>Koho-jaksot Nuorten työpajalla</p> <p>Fyysisten työolosuhteiden parantaminen</p> <p>Kehityskeskustelut</p>

			Täydennyskoulutuksen ja työnohjauksen tarjoaminen Tyhy-toiminnan monipuolistaminen
Tuottavuustavoitteet Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta	Tuottavuustavoitteet Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti Opetusryhmien järkevä muodostaminen Kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö	Kustannukset euroa/oppilas Keskimääräinen ryhmäkoko Tilojen käyttöaste koulupäivän aikana ja muu käyttö	Henkilöstösuunnitelman ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen Tilojen joustava ja monipuolinen käyttäminen, oppimistilojen suunnittelu

Tunnuslukuja

	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TA 2022	TA 2023
Oppilasmäärä 20.9. ka	191 (15 aik. po)	167	150	144	143	134
€/oppilas ilman vammaisopetusta	13975	15748				
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	14267	15616				
Ryhmäkoko (oppilasmäärä 20.9.)	14,8	13,9	13,0	13,1	14,3	13,4

2.4 Vapaa sivistystyö

Perustehtävänä on tuottaa laadukkaita kulttuuri-, liikunta- ja nuorisopalveluita, jotka edistävät asukkaiden kokonaisvaltaista hyvinvointia ja lisäävät yhteisöllisyyttä.

Kulttuuripalvelut

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuri luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan vetovoimaa. Kulttuuritoimi järjestää tapahtumia ja toimintaa eri taiteen ja kulttuurin alat huomioiden, pyrkien huomioimaan laajasti eri ikäryhmät. Vuoden 2021 aikana Hartolaan laaditaan kulttuurikasvatussuunnitelma, jonka avulla lapset ja nuoret kasvavat osaksi paikallista kulttuuriympäristöä.

Hartolan kunta on mukana Päijät-Hämeen kuntien yhteisessä lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa ja tekee yhteistyötä Konserttikeskukseen kanssa. Tärkeimpiä kulttuuritoimen järjestämiä tapahtumia ovat mm. Taidesalonki Talvio ja kunnan Itsenäisyyspäivän juhlallisuudet.

Päijät-Hämeen liitto ja LAB-ammattikorkeakoulun sekä Painovoima ry ja Päijät-Hämeen Kylät ovat hakemassa Opetus- ja kulttuuriministeriöltä rahoitusta kuntien kulttuuritoimintalain mukaiseen alueelliseen kehittämistehtävään Päijät-Hämeen alueelle. Hartolan kulttuuritoimi on mukana toteutuvassa hankkeessa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Monipuolisen kulttuuritoiminnan tarjoaminen kaikenikäisille.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Monipuolista kulttuuritoimintaa kaikenikäisille	Hyvinvointia lisäävät edellytykset taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle Monipuolinen kulttuuri-tarjonta	Kunnan kulttuuritilojen ja ympäristön hyödyntäminen Asiakaspalautteet Yleisömäärät	Monipuolinen, kysyntään vastaava kulttuuritarjonta Paikallinen ja seudullinen yhteistyö Avustukset

Liikuntapalvelut

Liikuntapalveluiden tavoitteena on tarjota monipuolisesti erilaiset liikkujat huomioiden helposti saavutettavissa olevia liikuntapaikkoja ja lisätä liikkujien tietoisuutta omatoimisen liikunnan terveysvaikutuksista. Sisäliikuntapaikkoina toimivat Liikuntamaja ja monitoimihalli KunkkuAreena. Yhtenäiskoulun yhteydessä oleva lähiliikuntapaikka ja Liikuntamajan ympäristö luovat erinomaiset edellytykset ulkoliikunnan harrastamiseen.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet Edistetään eri-ikäisten kuntalaisten hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla tasapuolisesti Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Edistetään hyvinvointia ja terveyttä liikunnan avulla	Tietoisuus omatoimisista liikuntamahdollisuuksista Liikuntaan ohjaaminen ja tukeminen liikuntapaikkojen saavutettavuudella ja asiantuntevalla ohjauksella	Tilastot Osallistujien aktiivisuus	Vakiintuneet tapahtumat ja aktivointitoimenpiteet Markkinointiin ja tiedotukseen panostaminen
Toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen liikunnan avulla	Terveysliikunnan palveluiden kattavuus yksilölliset tarpeet huomioiden Riittävät resurssit ja ammattitaitoiset ohjaajat Liikuntamahdollisuuksien saavutettavuus ja monipuolisuus	Testien tulokset Osallistujakyselyt Liikuntalähetteet ja niiden vaikuttavuus	Paikallinen ja seudullinen yhteistyö Testitapahtumat Liikuntatapahtumat Workshopit Liikuntaneuvoja palvelut ostetaan PHLU:lta

Nuorisopalvelut

Tavoitteena on tarjota laadukkaita ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja arkeen ja juhlaan nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen Nuortentalo Nurkka29 mahdollistaa 7-29 -vuotiaille suunnatut ajankohtaisiin asioihin ja

kasvun haasteisiin painottuvan räätälöidynkin toiminnan. Nuortentalo on nuorten suvaitsevaisuutta, päihteettömyyttä ja itsenäistymistä tukeva nuorten oma tila.

Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa järjestetään nuorille monipuolista toimintaa ja seudullista yhteistyötä tehdään mm. nuorisovaltuustojen sekä nuorten parissa työskentelevien tahojen kanssa. Kevään 2021 aikana käynnistyy Hartolan, Pertunmaan, Sysmän ja Joutsan yhteinen nelivuotinen Leader-rahoitteinen Kesäpaku-hanke. Kiertävä auto kera nuorisotyön ammattilaisen tavoittaa kesäaikana seudulla asuvia ja myöskin vierailevia lapsia ja nuoria tarjoten mielekästä tekemistä kohderyhmälleen. Nuorisotoimessa toteuttaa osallistuvan budjetoinnin kokeilu.

Hartolan nuorisotoimi hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustusta kouluissa ja oppilaitoksissa tehtävän nuorisotyön vahvistamiseen ja kehittämiseen. Kaksivuotisessa hankkeessa nimensä mukaisesti tuodaan koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään.

Nuorten kesätyöllistäminen toteutetaan Lions Club Hartolan ja Hartolan Yrittäjien tukemia kesätyöpasseja alle 18-vuotiaille nuorille jakaen. Nuorten kesätyöllistämisen tavoitteena on lisätä nuorille valmiuksia toimia työmarkkinoilla ja oppia työelämän pelisääntöjä.

Hartolan yli 13-vuotiaiden harrastusmahdollisuudet ovat löydettävissä valtakunnallisesta Harrastuspassi-sovelluksesta. 7-16-vuotiaille lapsille ja nuorille järjestetään cheerleading-toimintaa yhteistyössä heinolalaisen Chelestialstars Cheerleading ry:n kanssa.

Strategiset pitkän aikavälin tavoitteet			
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta: päihteettömyyttä, suvaitsevaisuutta ja itsenäistymistä vahvistaen.			
Kustannustehokkaat ja vaikuttavat toimintaprosessit.			
Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lasten ja nuorten hyvinvointia edistävä toiminta ja monipuoliset päihteettömät vapaa-ajanviettomahdollisuudet	Monipuolinen toiminta Nuorisotilalla	Hyvinvointi-indikaattorit	Nuorisovaltuusto osallistuu päätöksentekoon kunnassa
Nuorten arjen hallinnan ja kasvun tukeminen	Nuorisovaltuusto aktiivisena vaikuttajana	Tilastot	Tapahtumat ja ohjattu päihteetön toiminta
Nuorten osallisuus ja kuuleminen	Nuorten aktiivisuuden tukeminen harrastustakuulla	Kyselyt	Moniammatillinen työryhmä ja seudullinen yhteistyö
	Monialainen työryhmä ja seudullinen yhteistyö	Tapahtumien lukumäärä ja kävijämäärät	Nuorten kuuleminen
		Osallistujapalaute	Osallistuvan budjetoinnin kokeilu
			Harrastamisten kynnys matalaksi mm. maksuttomilla harrastustiloilla ja liikuntaryhmillä
			Harrastuspassi-sovellus käyttöön
Erityisnuorisotyö	Etsivä nuorisotyö ja nuorten työpajatoiminta tavoittavat alle 29-vuotiaat ilman koulutusta tai työtä olevat ja	Asiakkaiden määrä	Etsivä nuorisotyö tunnetuksi
		Nuorisotyöttömien määrä	Välituntitoiminta yhtenäiskoululla ja Itä-Hämeen opistolla

	syрjäytymisvaarassa olevat nuoret	Nuorten jatkosijoittuminen pajajakson tai koulutuksen jälkeen	9-luokkalaisten jatkosuunnitelma keskustelut yhdessä kuraattorin kanssa Koulunuorisotyön hanke Sysmän nuorisotoimen kanssa
Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi	Autetaan nuoria sijoittumaan koulutukseen ja työelämään erilaisin tukitoimin itsenäistymistä ja elämänhallintaa tukien Startti -toiminnan valmiuksien ylläpitäminen yhteistyössä Hartolan toimintakeskuksen kanssa	Nuorten työpaja: Sopimukselliset nuoret Ohjauskäyntimäärät Valmennuspäivät Työvoimaviranomaisten tapaamiset Sijoittuminen pajajakson jälkeen Sopimusten keskeytykset Etsivä: Kontaktit ja asiakasmäärä	Yksilöllinen ja tavoitteellinen työpajatoiminta työttömille nuorille Opinnollistamisen kautta mahdollisuus osaamistodistuksien sekä keskeytyneiden peruskouluopintojen suorittamiseen osana pajajaksoa Oppilaitosyhteistyö Moniammatillinen seutuyhteistyö Tehokkaat tukitoimet yhteistyötahojen kanssa mm. päihdetyö, psykiatrisen sairaanhoitaja, sosiaalityö Toimintaan haetaan hankerahoitusta AVI:lta Hankeyhteistyö sekä alueellinen yhteistyö alueen nuorten työpajojen kanssa (Sysmä, Joutsa, Heinola)

Nuorten työpaja - hanke

Nuorten työpaja-hankkeen ensisijainen palvelu on valmennuspalveluiden tuottaminen nuorille, alle 29-vuotiaille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaali tarjoaa 16–29 -vuotiaille työttömille, vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille mahdollisuuden ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan mikä käsittää erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä sekä muuta nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa. Lisäksi nuorten pajalla tarjotaan mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen sekä ja peruskouluopintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa. Nuorten työpaja tarjoaa myös tukea avoimille työmarkkinoille työllistymiseen sekä opiskelupaikan löytämiseen. Työpajalla kehitetään nuoren elämänhallintataitoja ja tuetaan terveellisiin elämäntapoihin. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu.

	2019	2020	2021
Tavoitetut nuoret	40 nuorta	40 nuorta	35 nuorta
Pajalla tehdyt sopimukset	30 nuorta	30 nuorta	25 nuorta
Muihin toimenpiteisiin ohjatut nuoret	14 nuorta	15 nuorta	15 nuorta

Hartolan etsivä -hanke

Etsivän nuorisotyön pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29 -vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä toimii myös Rikosseuraamuslaitoksen apuvalvojana ja on mukana Puolustusvoimien Time Out – Aikalisä! -toiminnassa.

	2019	2020	2021
Asiakkuudet	46	47	47
Asiakkaiden ikäjakauma: 21-vuotiaat tai alle	34	40	40

Kirjasto

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia lukuharrastukseen ja sivistykseen. Kirjasto mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittämisen ja elinikäisen oppimisen, sekä väestön opastamisen digitaalisten yhteyksien äärelle. Kirjasto tuo iloa kaikenikäisille ihmisille ja on kuntalaisille erittäin tärkeä palvelu.

Hartolassa omatoimikirjasto on erittäin laadukas, sillä koko kirjaston aineisto, varastoa lukuun ottamatta, on omatoimiasiakkaiden käytössä. Lisäksi kirjastossa voi omatoimijalla käyttää asiakaskoneita ja lukea digimuotoisia sanomalehtiä e-press-tietokannasta. Omatoimikirjastoon pääsee kirjastokortilla ja siihen liitettyllä pin-koodilla, lainausautomaatti toimii samoilla tunnuksilla.

Tavoitteet 2021–2023

Valtuustoon nähden sitovat tavoitteet	Lautakuntaan nähden sitovat tavoitteet	Mittari ja vertailuarvo	Toimenpiteet
Lakisääteisten, kunnan peruspalveluihin kuuluvien kirjastopalvelujen tuottaminen.	Ajantasaiset kirjastopalvelut tasavertaisesti kaikille kansalaisille. Kansalaisten digineuvonta.	Lainausmäärät Digipastusten määrä	Lastu-yhteistyö, koulutuksissa käyminen, sekä tehokas tiedottaminen.
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut. Omatoimikirjaston käyttäminen pitkällä aukioloajoilla ja ilman ikärajoja.	Monipuolinen, ajantasainen kokoelma. Päivitetyt kirjastojärjestelmät ja verkkopalvelut. Ammattitaitoinen henkilökunta. Kirjasto pyrkii toimimaan vakinaisella henkilökunnalla ympärivuotisesti.	Kokonaislainaus Lainat/asukas Kirjastokäynnit Omatoimikirjaston lainausluvut Omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrä	Järkevillä henkilöstöresursseilla ja omatoimikirjaston avulla toteutettavat laadukkaat kirjastopalvelut.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

LASTU-kirjatoissa on käytössä Axiell Aurora-kirjastojärjestelmä, jossa on yhdistetty kaikkien Päijät-Hämeen kirjastojen aineisto- ja asiakastiedot.

Päijät-Hämeen kunnissa ja kaupungeissa (Asikkala, Hartola, Heinola, Hollolla, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki ja Sysmä) toimii yhteensä 18 kirjastoa ja viisi kirjastoautoa. Omatoimikirjasto on käytössä kymmenessä toimipisteessä. Kirjastojen kokoelmat tarjoavat noin 1,2 miljoonaa kirjaa, musiikkia, kuvataallenteita sekä muuta aineistoa asiakkaiden käyttöön.

Osoitteessa: <https://lastu.finna.fi/> voi käydä tekemässä varauksia kaikkien Lastu-kirjastojen aineistoihin kirjaston hakukoneelta, kotikoneelta tai mobiililaitteelta. Varaus tehdään kirjautumalla sisään verkkokirjastoon kirjastokortin numerolla ja pin-koodilla. Seutuvaraukset ovat ilmaisia.

Verkkokirjastossa voi lainata, lukea, kuunnella ja katsella e-aineistoja, sekä maksaa kirjastomaksuja. Sieltä saa myös seudun kirjastoihin liittyvää informaatiota. Chat-palvelussa voi kysyä neuvoa kirjastovirkailijalta arkisin klo. 9-17.

Kirjaston tunnusluvut

Kirjastotoimi	TP 2019	TA 2020	TS 2021	TS 2022	TS 2023
Kokonaislainaus	39 367	300 00	30 000	30 000	30 000
- pääkirjasto	28 066				
- omatoimikirjasto	11 301				
- kirjastoauto	19				
- kaukolainat					
(ei laskettu kokonaislainauslukuun)					
Lainat/asukas	14,2	11	12	12	12
Kirjastokäynnit	15 531				
- pääkirjasto+omatoimikirjasto	19 198	15 000	15 000	15 000	15 000
- kirjastoauto					
	3667				
- omatoimikirjasto					

Omatoimikirjaston kävijämäärä kertoo vain kirjastokortilla omatoimikirjastoon kirjautuneiden määrän. Yhdellä kortilla voi tulla vaikkapa perhe tai pariskunta, vaikka emme sitä suosittelle.

Kävijälaskuri kertoo koko kirjaston vuosittaisen kävijämäärän. Käytämme kävijälaskuria tilastossa mittarina asiakaskäyntien laskennassa.

Aukiolotunnit	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TS 2022	TS 2023
Kirjastoautopysäkit	0	0	0	0	0
Pääkirjaston palvelutunnit	1365	1 199	1 365	1365	1365
Omatoimikirjaston aukiolotunnit	5776	3500	5700	5700	5700
Henkilöstön koulutus yhteensä	10 pv	5 pv	10 pv	10 pv	10 pv

*Omatoimikirjasto käytössä 3.5.-31.12.3018

**Koulutuspäiviä oli paljon vuonna 2018 tietokannan päivityksen (Origosta Auroraan) vuoksi.

Vapaa sivistystyö (kansalaisopisto ja musiikkikoulu)

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Tunnuslukuja:

	TP 2018	TP 2019	TA 2020	TA 2021	TA 2022
Kansalaisopisto euroa	30112	28 750	26 000	26 000	26 000
Musiikkikoulu euroa	22238	20 109	22 000	22 000	22 000